

NORGES HØYESTERETT

Den 19. oktober 2018 avsa Høyesterett bestående av dommerne Endresen, Møse, Noer, Ringnes og Berglund dom i

HR-2018-2044-A, (sak nr. 18-102426STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Jan Kildahl – til prøve)

mot

Påtalemyndigheten (førstestatsadvokat Katharina Rise – til prøve)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Møse**: Saken gjelder spørsmålet om norsk straffelov kommer til anvendelse på mishandling i nære relasjoner dersom handlingen ikke er straffbar i det landet den er begått, når den er del av en fortsatt forbrytelse som ble påbegynt i utlandet og avsluttet i Norge.
- (2) A, født 00.00 1974, kom til Norge i 1986, fikk sin første oppholdstillatelse samme år, og har vært norsk statsborger siden 1996.
- (3) Asker og Bærum tingrett avsa 17. november 2016 dom med slik domsslutning:
 - "1. A, født 00.00 1974, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 219 første ledd til fengsel i 1 – ett – år.
 2. A, født 00.00 1974, dømmes til innen 2 – to – uker fra forkynning å betale oppreisning til B med 70 000 – syttitusen – kroner.
 3. A, født 00.00 1974, dømmes til å erstatte det offentlige saksomkostninger med 6 000 – sekstusen – kroner."

- (4) A anket dommen til Borgarting lagmannsrett, som 5. desember 2017 avsa dom med slik domsslutning:

- "1. A, født 00.00 1974, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 219 første ledd til fengsel i 10 – ti – måneder.
2. Anken over tingrettens domsslutning punkt 2 og punkt 3 forkastes.
3. Saksomkostninger for lagmannsretten idømmes ikke."

- (5) Lagmannsretten la straffeloven 1902 til grunn for sin materielle vurdering av saken. De tilsvarende bestemmelsene i straffeloven 2005 §§ 282 og 283 ville ikke føre til et bedre resultat for tiltalte, jf. § 3 i 2005-loven.
- (6) Derimot reiste lagmannsretten spørsmålet om reglene om stedlig virkeområde i 2005-loven var bedre for tiltalte, siden denne loven bygger på prinsippet om dobbel straffbarhet. Lagmannsretten fant det uklart om handlingene begått i England var straffbare der, men anså det ikke nødvendig å konkludere. Norsk straffelov kom uansett til anvendelse på alle handlingene fordi forholdene i England og Norge måtte anses som en fortsatt forbrytelse. Saken ble derfor avgjort etter straffeloven 1902.
- (7) Lagmannsretten fant det bevist at de straffbare handlingene begynte mens familien bodde i England fra 2009 til 2014. Der utsatte A sin datter for fysisk vold et par ganger i uken og trusler eller nedsettende kommentarer daglig. Handlingenes omfang avtok etter at familien flyttet tilbake til Norge sommeren 2014 og fortsatte til juli 2015. Det forekom da fysisk vold omtrent en gang i måneden og trusler eller nedsettende kommentarer flere ganger i uken.
- (8) A har anket til Høyesterett over lovanvendelsen og saksbehandlingen. Det anføres at lagmannsretten skulle ha tatt standpunkt til om handlingene i England kunne straffes etter engelsk rett, siden straffeloven 2005 krever dobbel straffbarhet. Det følger av HR-2017-2429-A at dette kravet også gjelder ved fortsatte forbrytelser. En annen løsning vil dessuten være i strid med legalitetsprinsippet og forbudet mot tilbakevirkning, jf. Grunnloven §§ 96 og 97 og Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 7.

- (9) A har nedlagt slik påstand:

"Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves."

- (10) *Påtalemyndigheten* har i det vesentlige gjort gjeldende at lagmannsrettens lovanvendelse og saksbehandling er riktig. Det er nedlagt slik påstand:

- "1. Anken forkastes.
2. I lagmannsrettens dom gjøres den endring at det henvises til straffeloven 1902 § 12 første ledd nr. 3 bokstav a."

- (11) I Høyesterett ble saken behandlet sammen med sak nr. 18-100677STR-HRET, som også reiser spørsmål om straffelovens stedlige virkeområde.
- (12) *Jeg er kommet til at lagmannsrettens dom må oppheves.*

- (13) Handlingene i England og Norge fant sted mens straffeloven av 1902 var i kraft. Hovedregelen etter straffeloven 1902 § 12 første ledd var at norsk straffelov får anvendelse på handlinger foretatt av norsk statsborger i utlandet, når handlingen også er straffbar etter loven i det landet der den er foretatt, jf. § 12 første ledd nr. 3 bokstav c. I bokstav a var det i tillegg en oppregning av straffebestemmelser hvor norsk lov kommer til anvendelse selv om det ikke foreligger dobbel straffbarhet. Kapittel 20 om forbrytelser i familieforhold var blant disse bestemmelsene, herunder § 219 om mishandling i nære relasjoner. En norsk statsborger som har foretatt handlinger i utlandet i strid med § 219, kunne altså domfelles for dette i Norge.
- (14) Etter straffeloven av 2005 kan langt færre straffbare handlinger begått i utlandet straffes i Norge, uavhengig av om de er straffrie i det land de er begått. Mishandling i nære relasjoner, jf. § 282, er ikke blant dem. Utgangspunktet er nå et alminnelig prinsipp om at det stilles krav om dobbel straffbarhet som vilkår for norsk jurisdiksjon.
- (15) Det er på det rene at det i slike tilfelle er jurisdiksjonsregelen i straffeloven av 2005 som skal anvendes dersom dette vil føre til et gunstigere resultat for tiltalte, jf. HR-2016-1014-A (Dubai I). Jeg viser til førstvoterendes bemerkninger om dette i HR-2018-2043-A samt om andre konsekvenser av innføringen av regelen om dobbel straffbarhet. Som ham legger jeg også til grunn at etter Høyesteretts dom i HR-2017-2429-A (Jemen), kan teoriens lære om at norsk lov kommer til anvendelse på handlinger i utlandet som inngår som en del av en fortsatt forbrytelse, ikke legges til grunn som et generelt prinsipp.
- (16) Hvorvidt norsk straffelovgivning kommer til anvendelse på forholdet, eller om det kreves dobbel straffbarhet for de handlinger som har skjedd i utlandet, må bero på en vurdering hvor hensynet til forutberegnelighet og de rettssikkerhetshensyn som Grunnloven §§ 96 og 97 er ment å sikre, vil stå sentralt.
- (17) Jeg ser så på situasjonen i vår sak. A begynte mishandlingen av datteren i utlandet, og den fortsatte så i Norge. Det var ikke tale om et midlertidig opphold i England; A hadde meldt utflytting dit. På bakgrunn av Jemen-dommen er utgangspunktet at norsk straffelovgivning ikke kommer til anvendelse på forholdene i England, med mindre forholdene også var straffbare der. Det spørsmålet har, som nevnt, lagmannsretten ikke tatt stilling til. Ved Jemen-dommen er det også fastslått at de straffrie handlinger begått i utlandet heller ikke bringes inn under norsk jurisdiksjon ved at det straffbare forhold fortsetter etter flytting hit.
- (18) Jeg tilføyer at saken vedrørende A skiller seg fra HR-2018-2043-A, som også er avgjort i dag, hvor det straffbare forhold begynte i Norge og fortsatte under midlertidig opphold i utlandet.
- (19) Lagmannsretten la vekt på at A er norsk statsborger og bodde i Norge både før og etter at familien flyttet til England i 2009. Hun hadde dermed betydelig tilknytning til Norge. I likhet med førstvoterende i HR-2018-2043-A legger jeg til grunn at disse forholdene ikke kan være avgjørende for om norsk straffelov kommer til anvendelse, og jeg viser til hans begrunnelse.
- (20) Lagmannsrettens begrunnelse bygger etter dette på uriktig rettsanvendelse, og dommen må oppheves.

(21) Jeg stemmer for denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.

(22) Dommer **Noer:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(23) Dommer **Berglund:** Likeså.

(24) Dommer **Ringnes:** Likeså.

(25) Dommer **Endresen:** Likeså.

(26) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.

Riktig utskrift bekreftes: